

שיחה עולמית

מיטב הנכתב באנגלית | דוד מ' וינברג

גזענות כתכונה גזעית

CRB

במאמר ארוך ומפורט מגולל ויליאם ווגלי במגזין Claremont Review of Books (CRB) את האופן שבו השתנו והתפתחו, שלא לטובה, מושג הגזענות ורעיון המאבק בו מימי התנועה לזכויות האזרח ועד ימינו. ממושג פשוט, חד-משמעי, עקבי ואוניברסלי, הפכה "הגזענות" למושג המציין דבר-מה אחר, מעורפל, חד-צדדי, טעון ובמידה רבה מזהם יותר מאשר מחטא.

ההגדרה המילונית של גזענות היא עמדה או נטייה לדעות קדומות, אפליה או אנטגוניזם כלפי אנשים מרקע גזעי או אתני אחר. לא עוד. ווגלי מראה כיצד החלה בשנות השבעים, בעיקר בחוגים אקדמיים, מגמה ולפיה גזענות קשורה פחות למעשיו, התבטאויותיו או עמדותיו של אדם, ויותר – באופן אירוני להחריד, יש לומר – לגזעו. אינטלקטואלים אלה, שבאופן מפתיע או לא היו ועודם שותפים לאותן עמדות פוליטיות-כלכליות, פיתחו מושג "מורכב" יותר של גזענות: הגזענות היא שילוב של דעות קדומות ו"כוח", אותה מילה מכושפת המזינה את שיח השמאל-החדש. נתרגם זאת לשפה בהירה, דבר ששיח השמאל-החדש מקפיד להימנע ממנו – שכן, כמו ה"גזענות" שהם באים לתאר, גם "כוח" ו"דעות קדומות" אין משמעם כפשוטם.

"כוח" אין משמעו של "גזען" המדובר יש כוח קונקרטי כלשהו, פיזי, כלכלי או חברתי. בפועל, הוא יכול גם להיות עני מרוד וקשה יום מרקע קשה לא פחות. להיות בעל כוח משמעו להשתייך מבחינה גזעית או אתנית לקבוצה שיש לה כוח, מתוקף היותה קבוצת הרוב או קבוצה שהיא באיזה אופן דומיננטית. ואשר ל"דעות קדומות" – הללו, באופן מפעים מבחינה לשונית, אינן מציינות דעות. להיות בעל דעה קדומה פירושו להתנגד למדיניות מז'אנר "הצדק החברתי", שמטרתן כביכול להיטיב עם קבוצות "חלשות".

סיכומו של עניין: גזענות אינה עניין של תפיסת עולם, או אפילו של מעשים, אלא מצב קיומי. אדם המשתייך לקבוצה הלא נכונה (כלומר בעיקר לבנים, גברים והטרנסקסואלים) או למחנה הפוליטי הלא נכון (הימין), שלא לומר אם הוא שייך לשניהם, הרי הוא גזען, ואין זה משנה אם אי פעם התבטא או נהג באופן שתמימי העבר היו קוראים לו בטעות "גזעני".

גם ההפך נכון: אדם המשתייך לקבוצה הנכונה (נשים, כהי עור או אנשים על הסקאלה המגדרית, וככל שירבו השילובים כן ייטב) ולמחנה הפוליטי הנכון (השמאל) – פשוט לא יכול להיות גזען, גם אם הוא קורא למותם של בני גזע אחר (לבנים) בשל גזעם, או אפילו אם הוא נוהג כלפיהם באלימות של ממש. זה נכון גם אם לאותו אדם יש מה שהאדם הסביר היה קורא לו "כוח" – נאמר אם הוא מנהיג של קהילה דתית גדולה, עורך של עיתון נחשב או פרופסור במוסד אקדמי מוביל – כל עוד צבע עורו או מסמן אחר כלשהו משייך אותו לקבוצה "חלשה".

התנועה לזכויות האזרח פעלה בשם חתירה לשיווי מעמדן הפוליטי של כלל הקבוצות האנושיות בחברה. מטרה זו ננטשה מזמן והיא נלעגת בעיני השמאל-החדש, החותר לא לשיווי מעמד אלא לשוויון בפועל. מרטין לותר קינג ג'וניור דרש חוק אחד לכולם, ואילו אלה הטוענים להיות ממשכיזו דורשים בדיוק את ההפך: חוק אחד לקבוצות אחדות וחוק אחר, מפלה לטובה, לאחרות.

חסידי תיאוריית-הגזענות החדשה מודים בפה מלא שהיא מבקשת לערער על עצם יסודות הסדר הליברלי בדבר שוויון וניטרליות של החוק. בהיפוך טרגי של אמרתו המפורסמת של קלאווביץ, טוען המחבר, הפכה הפוליטיקה בידי הללו להמשכה של המלחמה באמצעים אחרים; מלחמה פנים-לאומית נצחית, שבה לעולם לא ייתכנו קשרי אחווה בין מי שאינם בני אותם מאפיינים אתניים-גנטיים. אבל זו, כמובן, אינה גזענות.

האנטישמיות-החדשה החדשה

"האנטישמיות החדשה" היא זו המזוהה עם "השמאל החדש" של שנות השישים ואילך, המסווה עצמה כ"ביקורת על ישראל" וכך מצליחה ליישב את שנאת היהודים שלה עם סדר יום אנטי-גזעני תקין פוליטי, פרו-ערבי ואופנתי. ההיסטוריון הצבאי ויקטור דיוויס הנסון מתאר בגיליון ינואר של 'נשיונל ריווי' את מה שהוא רואה כמוטציה חדשה ומתוחכמת של האנטישמיות החדשה, ושאת אותותיו הוא מזוהה בשיח האקדמי, התקשורתי, הסטודנטיאלי והאקטיביסטי העכשווי. האנטישמיות-החדשה החדשה, הוא מכנה זאת. להלן אח"ח.

בלב הטכניקה שלה נמצא הדיבור המהדהד-כביכול את הקורבנות-לכאורה, ולכן פוטר את עצמו מאחריות לסילופים ולפוגענות הגלומים בדבריהם. האח"ח רואה עצמה כהתגוננות של צעירים ליברלים מביני-עניין מפני איזה רכיב יהודי הגלום בממסד ה"לבן" ה"פריווילג'י". היא שכיחה בקרב אנשי ה'הצטלביות' (אינטרסקציונליות), כלומר אלה הגוזרים את זהותם ואת השקפתם מן החיתוך בין כמה רכיבי זהות מיעוטית שלהם.

האח"ח שואבת השראה מהאנטישמיות הישנה ובעיקר מזו החדשה, אבל מתמקדת

בסברה שהיהודים הם חלק מ"הגווארדיה הישנה" שהפריווילגיות המיושנות שלה חוסמות קהלים חדשים של מיעוטים מקופחים. הליברלים היהודים הם בעיניה חלק מאותו ממסד מדכא ולא רלבנטי. "נמאס לי מגברים לבנים שעושים עסקים על גבם של אנשים צבעוניים וקהילות כמו שלנו", התבטאה למשל הפעילה הפרוגרסיבית לינדה סרסור נגד מנהיג הרוב הדמוקרטי בסנאט צ'רלס שומר. יהודי.

התרבות הפופולרית העכשווית, מראה הנסון, שורצת אח"ח. בייחוד מוזיקת ההיפ-הופ, שחרונות על הכסף היהודי היא בה מטבע פיוטי עובר לסוחר. הכדורסלן לברון ג'יימס צייץ לאחרונה את שורתו של הראפר "21 סאבג" "קיבלנו ת'כסף היהודי הזה, הכול כשר", והתפלא כשנאמר לו שנקט אנטישמיות. ויש משהו בהיתממות הזאת, כותב הנסון, שכן ג'יימס קולט את הדימוי הזה מסביבתו. "תיאור היהודי כתאב-בצע, רמאי וקונספירטור נעשה סוג של מוסכמת ראפ, חלק מהתפיסה העצמית של הראפר כמגן האדם החלש מפני המדכא האוניברסלי. המפיק המוזיקלי ובעל המותג הוא המלווה-בריבית החדש, והדמוניזציה שלו נתפסת כ'לא ביג דיל' במקרה הטוב, וכזעקה לגיטימית של המדוכא במקרה הטוב פחות".

האח"ח שונה מהאנטישמיות החדשה שקדמה לה גם במה שהיא מרשה לעצמה בנושא הישראלי-ערבי. היא אינה מתכסה עוד בתירוץ 'הכיבוש' של 1967; סיסמת חיסול ישראל כולה, "פלסטין חופשית מהים עד הירדן", הייתה למטבע לשון נפוץ באגף השמאלי של המפלגה הדמוקרטית ובקרב אקדמאים.

ולבסוף, "ההאשמה הגנרית של טראמפ כאילו הוא אנטישמי וגזען – טראמפ, שהוא כנראה הנשיא הפרו-ישראלי והפרו-יהודי ביותר בעידן המודרני – מספקת לאח"ח כיסוי נוסף. אם הם שונאים את טראמפ, ה'אנטישמי' הגדול, איך אפשר לומר עליהם שהם אנטישמים?"

מונופול על החוכמה

דניאל גורדיס, סגן נשיא המרכז האקדמי שלם בירושלים, מנתח ב'טיימס אופ ישראל' את מתקפת "הציונים הליברלים" על תוכנית 'תגלית', ואומר שהיא מסגירה את האי-רציונליות שבעיונותם של היהודים הפרוגרסיבים באמריקה כלפי ישראל. "יהודי אמריקה יצטרכו להחליט מה חשוב להם יותר, טובתה של ישראל או מעמדם שלהם בחוגים הפרוגרסיביים בארה"ב". גורדיס מתכוון בין היתר לדבריו של העיתונאי פיטר ביינרט כי יש להתרחק מתגלית כל עוד אינה מפגישה את הצעירים היהודים עם הפלסטינים החיים לדעתו תחת "כיבוש".

מפגש כזה הוא לדברי ביינרט "פתרון פשוט". גורדיס מקשה על פשטות זו סדרת קושיות. למשל: עם אילו פלסטינים הוא רוצה להפגיש את בני הנוער היהודים, עם

אלה המעדיפים "כיבוש" ישראלי על השחיתות של הרשות הפלסטינית, או עם אלה המעדיפים בכלל כיבוש פלסטיני של ישראל וחיסולה? גורדים חושף את חוסר הדיוק הקיצוני בתיאוריו העובדתיים כביכול של ביינרט על הנעשה בשטחים, כגון תיאורי ירי סיטוני בערבים ומתנחלים השוחים בבריכות פאר כאשר שכניהם הערבים צמאים למים, ואז יוצא למתקפה ארוכה על הטפות המוסר מצד יהודים פרוגרסיבים כלפי אחיהם בישראל – כגון זו שביינרט מתהדר בה: דניאל זמל, רב רפורמי בווינגטון, שבתפילת יום כיפור הפציר בצאן מרעיתו לפעול להציל את ישראל מעצמה לפני שיהיה מאוחר מדי.

תוהה גורדיס: "קהילה רפורמית בווינגטון צריכה להציל את ישראל לפני שיהיה מאוחר מדי? האם איש אינו מבחין בהיכרס שבהצעה הזאת (ובהומור, למען האמת)? מיהם האנשים הללו שיונקו להציל את ישראל? האם הם מסוגלים לקרוא את מאמרי הדעות בעיתון ישראלי בעברית? וכיוון שהתשובה שלילית, והיות שרוב העיתונות הישראלית אינה מתורגמת לאנגלית, למה הם מעלים על דעתם שהם יודעים מה טוב לישראל בלי שהם נחשפו למה שמיליוני ישראלים חושבים? מובן שאין זה פשע לא לדעת עברית, אבל האם אין זה מחייב מידה של צניעות כאשר ניגשים לדבר על ישראל? פרוגרסיבים באמריקה חושבים שיש להם מה ללמד ישראלים חילונים ליברלים – למה? מפני שהם אינטליגנטים יותר מהישראלים? משכילים יותר? מוסריים יותר? מחויבים יותר למוסריותה של ישראל?"

זכותם לחשוב כך, אומר גורדיס, אבל, במקביל, "זכותם של הישראלים לתהות אם אחיהם באמריקה המשמיעים את הקולות הללו הם שותפים כנים. אלה שחושבים שכל 'המתנחלים' אותו דבר, אלה שרוצים להפוך את 'הכיבוש' למוקד כל השיח על ישראל, אינם שותפי אמת. אלה שלא בילו לילה בחייהם במקלט בעת התקפת רקטות אך יודעים שלישראל אסור לתקוף בעזה, אלה שמתעקשים שישראל חייבת להפסיק את הכיבוש גם כאשר קציני מילואים מן השמאל הישראלי שזו גם שאיפתם מודים שנסוגה לא יכולה להתבצע בתנאים הנוכחיים – אינם שותפי אמת. אלה האומרים קדיש לא על מאות אלפי סורים שהרג אסד וכורדים שהרגה טורקיה, אלא על פלסטינים אחדים שנהרגו כשניסו לפרוץ את גדר הגבול עם ישראל כדי לאפשר כניסת מחבלים לגבולותיה, ודאי שאינם שותפים".

האם יש לטרמפ אסטרטגיה מזרח־תיכונית?

לדעתו של מייקל דוראן, במאמר בגיליון ינואר של 'מוזאיק', התשובה לשאלה שבכותרת חיובית בהחלט. לזו האסטרטגיה של טראמפ במזרח התיכון הוא רתימת שותפותיה של ארה"ב לעמידה מול איראן ורוסיה, ותיקון הנזק שעשה ממשל אובמה. דוראן מנסה להסביר כיצד ניתן לממש אסטרטגיה זו באמצעות תמיכה וסיוע ובלי

מעורבות צבאית.

טראמפ מבקש, כמעט בגלוי, להעמיק את הברית בין ישראל לסעודיה ולהשתית על גביה מדיניות של שליטה-במצב – גם בתקופה שדעת הקהל בארה"ב פנימה מסויגת ממעורבות צבאית בחו"ל. מתוך כך מתנגד דוראן להתרחקות אמריקנית מהסעודים בעקבות פרשת רצח העיתונאי עדנאן חאשוקג'י. הוא מזהיר כי הסביבה האידיאולוגית של אובמה עדיין מתאמצת לקדם את סדר היום של הנשיא הקודם.

"לתפיסתו של טראמפ", כותב דוראן, "המזרח התיכון איננו שולחן עגול אלא שולחן מרובע. בצידו האחד ארה"ב ושותפותיה המסורתיות. בעברו השני יושבים יריביה – רוסיה ואיראן, הגרורות וארגוני החזית שלהן, וארגוני הטרור השיעיים. תפקידה של ארה"ב, בתפיסה זו, לחזק את ידידותיה במאבקן נגד אויבותיה, ובה בעת לתווך בין ידידותיה אלו הצרות זו לזו".

במורכבות של המזרח התיכון, הוא ממשיך, אין ערובה שאסטרטגיה זו תצליח, אך היא היחידה היכולה לתת מענה ב-זמני לארגוני הטרור הסוניים ולאיראן גם יחד; והחלשת איראן תחליש, בתורה, את רוסיה שבחרה להשעין עליה את חוג השפעתה באזור. ישראל לדבריו חזקה צבאית מאי פעם, ובגיבוי של ממשל טראמפ בכוחה להדוף את האיראנים הרחק מגבולותיה.

במאמר תגובה טוען אליוט אברמס, לשעבר המשנה ליועץ לביטחון לאומי, שדוראן משלה את עצמו. "תשוקתו של הנשיא שלא להיגרר עוד למלחמות יבשתיות במזרח התיכון נתנגש עם רצונו לתמוך בבעלי בריתו ובכוונתו להדוף את רוסיה ואת איראן".

ועוד הוא אומר: "לא ברורה לי המחשבה שהפעולות והאמירות נטולות-העקביות של הממשל בנושא המזרח התיכון, אחרונה בהן הכרזת הנסיגה מסוריה, משקפות מדיניות עקבית ומבוססת-חשיבה". מה כן הן משקפות? "את ריבוי האנשים שהשפיעו על קבלת ההחלטות: רקס טילרסון, ג'ון קלי, ג'יימס מאטיס, ג'ון בולטון, מייק פומפיאו, ולמעשה גם מוחמד בן סלמאן, רג'פ טייפ ארדואן, בנימין נתניהו וכו' – שלא לדבר על שינויי הדעה של הנשיא עצמו". טענתו של דוראן כי מכלול ההחלטות בענייני המזרח התיכון מתלכד לחזון קוהרנטי "מזכירה לי את מיסייה ז'ורדן במחזהו של מולייר המגלה שארבעים שנה דיבר פרוזה בלי לדעת זאת".

אברמס קורא ללמוד מהמקרים של העזרה האמריקנית למדינות נאט"ו באירופה מפני האיום הרוסי, ולדמוקרטיזציה במזרח אסיה מפני האיום הסיני – ולא להסתפק ב"מתן

קצת נשק וקצת מודיעין וזהו. אין זה אומר שנכון יהיה לשלוח מאות אלפי חיילים אמריקנים להילחם שוב במזרח התיכון. אבל מדיניות שאינה יכולה אפילו לסבול את נוכחות של 2,000 חיילים שלנו על אדמת סוריה נידונה לכישלון".

תעודת שנה ב'

מומחה מדיניות-החוץ הוותיק מייקל מנדלבאום מאוניברסיטת ג'ונס הופקינס מסכם ב'אמריקן אינטרסט' את השנה השנייה לכהונתו של דונלד טראמפ, שנת 2018. אל הישגיו המרכזיים בשנתו הראשונה בבית הלבן – קיצוץ במיסים, הקלת הרגולציה על עסקים ומינוי שופטים שמרנים – טראמפ הוסיף בשנה הזאת הסרת עוד רגולציות ומינוי עוד שופטים שמרנים, ביניהם אחד בבית המשפט העליון.

הישגים אלה הם ברוחו הקלאסית של המצע הרפובליקני. בשלהם, כותב מנדלבאום, טראמפ פופולרי כיום בקרב תומכי מפלגה זו, אף כי הוא הנשיא הראשון זה שנים רבות שהתמיכה בו בכלל הציבור בשנתיים הראשונות לכהונתו פחותה מ־50 אחוז. תשעה מכל עשרה רפובליקנים סבורים שהוא עושה עבודה טובה. "הפופולריות שלו בשורות מפלגתו מחסנת אותו מפני האפשרות שלא יזכה במועמדות המפלגה לנשיאות בבחירות 2020".

ובכל זאת, מנדלבאום מכנה את טראמפ "נשיא חלש". בקנה מידה היסטורי, הוא כותב, הישגיו צנועים, והרפובליקנים בבתי הקונגרס, שהיו עד סוף השנה הזו הרוב שם, אשמים בכך לא פחות ממנו. "הוא לא הצליח לבטל לגמרי את תוכנית ביטוח הבריאות של אובמה, כפי שהוא הבטיח במסע-הבחירות. הוא לא התקדם הרבה גם בנושא נוסף שהיה עמוד תווך בהבטחותיו – בניית חומה בגבול מקסיקו. חוסר הניסיון השלטוני שלו, והבנתו הלקויה בסוגיות שהממשל צריך לטפל בהן, היו בעוכריו".

חסרה לו, לדברי הכותב, "קבוצת נאמנים שתפעיל את מנופי הממשל להגשמת תוכניתו. נשיאים מוצלחים מפזרים אנשים כאלה ברשויות השלטון הפדרלי, וכך יוצרים שכבה של אנשי סגל הקושרים בין הנשיא והצוות הבכיר שלו לבין הפקידות הקבועה". ולא זו אף זו, "רבים מהפקידים הבכירים שטראמפ מינה אינם שותפים לסדר היום שלו והם מתנגדים ליישומו. רבים מהם עזבו את תפקידיהם עד סוף 2018, כגון היועץ לביטחון לאומי הרברט מק'מאסטר, מזכיר המדינה רקס טילרסון, יו"ר המועצה הכלכלית גארי כהן, התובע הכללי ג'ף סשנס, ראש המטה ג'ון קלי ומזכיר ההגנה ג'יימס מאטיס". מנדלבאום מדמה את תפקודו של ממשל טראמפ ל"מכונית שההגה שלה מנותק משלדתה".

להערכתו, בשנת 2019 "כוכב תוכנית הריאליטי 'הנשיא דונלד טראמפ' יהיה חופשי יותר להיות הוא-עצמו, לטוב ולרע. אבל גם המתקפה הפוליטית נגדו תגבר. הדמוקרטים שולטים עתה בבית הנבחרים, ואם דוח החקירה על מעורבותו של פוטין במסע הבחירות של טראמפ יגלה שהייתה מעורבות כזאת, הדבר יחריף את מלחמת ההאשמות בין הדמוקרטים בקונגרס לבין הנשיא. "שנים-עשר החודשים הקרובים בפוליטיקה האמריקנית עשויים לתת משמעות חדשה למונח 'מרוץ אל התחתית'".

הסיוע לישראל מסייע לארה"ב

קולות בדלניים במפלגה הרפובליקנית קוראים להפחית את כל הסיוע הצבאי של ארה"ב, גם את הסיוע לישראל. בכתב העת של המרכז הרפובליקני היהודי למדיניות הודף ג'ונתן הוניגמן קולות אלה, ומסביר מדוע הסיוע לישראל הוא השקעה מניבה.

"רבות משותפותיה של ארה"ב לא חוו כבר כמה דורות עימות מזוין", הוא כותב, "ועל כן איננו יכולים לצפות מהן להרבה באשר לעשייה למען ביטחונן שלהן וביטחון העולם המערבי. ישראל היא נקודת אור בחיפושה של ארה"ב אחר מדינות שרוחן כרוחה, התורמות את חלקן למאמץ של העולם המערבי וממלאות תפקיד קונסטרוקטיבי בהגנה על האינטרסים המשותפים. בשעה שארה"ב מתמודדת עם התחזקות של מעצמות יריבות ועם שאננותן של מדינות ידידות, היעילות המבצעית של ישראל והשקעותיה בביטחון יכולה לשמש דוגמה לבעלות ברית אחרות של ארה"ב. לכן, ארה"ב תעשה בחוכמה אם תשמר את הסיוע החיוני שלה לישראל, וכך תקטוף פירות אסטרטגיים רבים נוספים".

את המילים מגבה הוניגמן במספרים. הוא מראה שישראל היא בעלת תקציב הביטחון ה-15 בגובהו בעולם; שייצוא הנשק והתחמושת שלה הוא השמיני בגודלו בתבל; ושמשפר מוצרי ביטחון-הסייבר שהיא מייצרת הוא השני בגודלו, כולל רוב ייצוא כלי הטיס הלא מאוישים בין השנים 1985 ו-2015.

"שלא כבעלות ברית רבות אחרות, שפרחו בחסות אמריקנית אך סירבו לתרום את חלקן בהגנתן, ישראל מקריבה כל השנים בהגנתה", כותב הוניגמן. "חלקו של תקציב הביטחון שלה בתוצר המקומי הגולמי, 5.5 אחוז, הוא הגבוה במערב. חמישית ויותר מכלל המשרתים בצבא ארה"ב מוצבים לאורך השנים שמ-1950 בארצות נכר, אך ישראל, שנלחמה ארבע מלחמות גדולות בצבאות הגדולים בהרבה מצבאה, לא נדרשה בשום מלחמה מהמלחמות הללו לעזרתו של חייל אמריקני, ולו אחד, שיילחם בשבילה".

הוניגמן גם מתאר את התפקיד החיוני שישראל, במלחמותיה האזוריות, מילאה למען המערב בהקשר הגלובלי של המלחמה הקרה, ואת תרומתה בקידום הנשק האמריקני. "העליונות האווירית של ישראל עם מטוסי אף-15 והאף-16 בשנות השבעים המאוחרות ובשנות השמונים מילאה תפקיד שיווקי ראשון במעלה, ותרמה לכך שמכירת כלי טיס הייתה 39 אחוזים מסך הייצוא הצבאי של ארה"ב (רק 5 אחוזים ממטוסי האף-15 שיוצרו נמכרו לישראל, אך הם אחראים ליותר ממחצית מרקורד ההפלות בקרבות אוויר-אוויר של האף-15 בשנים ההם, 140:0)".

ועוד: "ניצחונותיה של ישראל על מערכות נשק סובייטיות (כגון השמדת 19 סוללות טילי הקרקע-אוויר אס-איי-6 בבקעה הלבנונית ביוני 1982, תוך הפלת 64 מטוסים סוריים בלי נפגעים – הקרב האווירי הגדול ביותר בתולדות המזרח התיכון) ערערו את יומרתה של ברית המועצות להגן על גרורותיה ועל לקוחותיה סביב העולם".

האפודים הצהובים ישנו את צרפת; אבל איך?

רחל דונדיו מדווחת באריכות ב'האטלנטיק' על אירוע פוליטי חסר תקדים המתרחש בימים אלו בצרפת. מחאת "האפודים הצהובים" המתחוללת שם כבר שבועות רבים ממשיכה לעורר אי-נחת. מדובר במחאה שכשם שהיא רחבת היקף כך היא מבוזרת ובלתי-לכידה. היא נטולת מנהיגות מרכזית כלשהי או יעדים משותפים מסודרים, והגופים הפוליטיים המגוונים שניסו למנף אותה לצורכיהם – איגודי העובדים, מפלגות ותנועות פוליטיות – כשלו בזה אחר זה. במובן הפוליטי הצר, המחאה אינה מיתרגמת לאיום על שלטונו של הנשיא עמנואל מקרון, הנהנה מרוב ניכר ואשר האופוזיציה שלו מורכבת משולי הימין והשמאל הקיצוני. אבל היא מבטאת איזה רחש ססמי הגועש מתחת לפני השטח, והחשש מפני רעידת אדמה שאחריה מי ישורנו אוחו במסדרונות השלטון.

בתגובה למחאה יזם מקרון "דיון לאומי", שבמסגרתו הציבור נקרא להגיע לסדרות דיונים ברחבי המדינה, בניהול העיריות המקומיות, ולהביע את רצונותיו וקובלנותיו כלפי הממשל הצרפתי. מדובר, על פי מומחים מסוימים מתחום מדעי המדינה, בצעד חסר תקדים בעולם הדמוקרטיה הייצוגית, המבטא תנועה לקראת שיתוף יתר של הציבור ודמוקרטיה ישירה. לצורך הדיונים הציבור הוזמן למלא כעין "מסמכי קובלנה" – Cahiers de doléances – פרקטיקה שראשיתה נעוצה במהפכה הצרפתית.

בחינה של הקובלנות שהוצגו מגלה מנעד אדיר של רצונות מגוונים וסותרים, החל בשאלות של מדיניות מיסוי וכלה בתלונות על שינוי המהירות המותרת בכבישים. מקרון מצידו, במכתב גלוי לעם הצרפתי, ביקש מהציבור להתייחס ספציפית לסוגיות סביבה, מיסוי והוצאה ציבורית, ייצוג פוליטי ושירותים ממשלתיים. לגבי האחרונים ביקש שהציבור יאמר על אילו מן השירותים הממשלתיים הוא נכון לוותר – נושא שהוא כמעט טאבו בצרפת, שבה דאגת הממשלה לכלל אופני רווחתם של האזרחים הוא נכס צאן ברזל של האתוס הפוליטי.

במידה רבה, מקרון נבחר כדי לשנות את צרפת באופן שימנף את כלכלתה ויכניס יותר עסקים ומשרות לתחומה, אולם נדמה כי אזרחיה – שהצביעו לנשיא ברוב גדול – לא

נתנו דעתם על הצעדים הכואבים הנדרשים לשם כך, בראשם צמצום ההוצאה הציבורית, המנוגדים כל כך לתרבות הפוליטית בה הורגלו. תוצאותיו של "הדיון הלאומי", יהיו אשר יהיו, ישפיעו ככל הנראה באופן מכריע על כיוונה של המדינה מעתה.